

موانع تولید در اقتصاد ایران

تولید و سر مایه‌گذاری به‌عنوان دو رکن اصلی توسعه اقتصادی، نقشی محوری در شکوفایی کشورها ایفا می‌کنند. در ایران این دو بخش به دلایل مختلفی از جمله مشکلات ساختاری، بوروکراسی پیچیده و موانع محیطی در مسیر پیشرفت و رشد پایدار با چالش‌های جدی مواجه هستند. بخش تولید ایران با طیف وسیعی از موانع روبه‌روست که در نبود استراتژی‌های مناسب و سیاست‌های حمایتی صحیح ریشه دارد.

■ **فقدان راهبرد توسعه صنعتی و توزیع نادرست حمایت‌ها**

یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های تولید در ایران، فقدان راهبردی منسجم برای توسعه صنعتی است. برخلاف بسیاری از کشورهای صنعتی موفق، ایران فاقد یک سیاست صنعتی منسجم است که بتواند منابع را به‌طور هدفمند در اختیار بخش‌های دارای مزیت نسبی قرار دهد. بر اساس تحقیقات مرکز پژوهش‌های مجلس، کمک‌ها و تسهیلاتی که دولت به بخش تولید اختصاص می‌دهد، عمدتاً فاقد جهت‌گیری مشخص بوده و به‌طور نامناسب توزیع می‌شوند.

در واقع این کمک‌ها و تسهیلات بیشتر به دست افرادی می‌رسند که توانایی استفاده از روابط رانتی را دارند، نه به کارآفرینانی که بتوانند ارزش افزوده واقعی برای اقتصاد ایجاد کنند. این رویکرد نه تنها منابع مالی و حمایت‌های دولتی را به هدر می‌دهد، بلکه فساد اقتصادی را نیز گسترش خواهد داد. این در حالی است که تجربیات جهانی نشان می‌دهد کشورهایی که استراتژی‌های توسعه صنعتی شفاف و متمرکز داشته‌اند، توانسته‌اند اقتصاد خود را به‌سرعت رشد دهند و به رقابت‌های بین‌المللی بپیوندند.

به‌عنوان مثال، کشورهای شرق آسیا مانند کره جنوبی و تایوان با تدوین برنامه‌های راهبردی صنعتی و تمرکز بر تقویت صنایع دارای مزیت نسبی مانند فناوری اطلاعات و صنایع الکترونیک، توانسته‌اند طی چند دهه به قطب‌های صنعتی جهان تبدیل شوند. این کشورها با استفاده از سیاست‌های هدفمند، منابع مالی و تسهیلات به سمت بخش‌های کلیدی هدایت شده و از هرگونه هدررفت منابع جلوگیری کرده‌اند.

■ **انحصار و تعارض منافع در صدور مجوزها**

انحصار در صدور مجوزهای کسب‌وکار به‌عنوان یک مشکل ساختاری در ایران شناخته می‌شود. یکی از نمونه‌های بارز این مسئله، قانون مربوط به صدور پروانه و کالت است که به‌طور مشخص از ورود نیروی جدید به این حوزه جلوگیری می‌کند. انحصار در صنایعی مانند وکالت، پزشکی و برخی دیگر از مشاغل حرفه‌ای، نه‌تنها از ورود نیروی کار جدید و جوان جلوگیری می‌کند، بلکه رقابت را در این بخش‌ها تضعیف می‌کند.

تعارض منافع در فرایند صدور مجوزها، یکی از دلایل اصلی این انحصارات است. به‌عنوان نمونه در فرایند صدور پروانه و کالت، کمیته‌ای که وظیفه تعیین تعداد و کلا را برعهده دارد، خود متشکل از افرادی است که از حفظ محدودیت‌ها نفع می‌برند. این افراد به دلیل تعارض منافع تمایل دارند تعداد مجوزهای صادره را به حداقل ممکن برسانند، زیرا هرگونه افزایش در تعداد و کلا، رقابت در بازار را برای آنها سخت‌تر می‌کند.

این محدودیت‌ها تنها به بخش و کالت محدود نمی‌شوند، بلکه در بسیاری از بخش‌های تولیدی و صنعتی نیز وجود دارند. به‌عنوان مثال، در بخش تولید دارو، ورود شرکت‌های جدید به بازار با موانع متعددی روبه‌روست. این امر باعث می‌شود شرکت‌های موجود انحصار بازار را در دست داشته باشند و رقابت در این بخش بسیار ضعیف باشد. در نهایت این شرایط منجر به کاهش ناواری، بهره‌وری و کیفیت محصولات می‌شود و مصرف‌کنندگان نیز از دسترسی به محصولات بهتر و ارزان‌تر محروم می‌شوند.

■ **فعلیات‌های نامولد و رقبای تولید**

یکی از چالش‌های جدی که اقتصاد ایران با آن مواجه است، وجود فعالیت‌های نامولد رقب تولید است. این فعالیت‌ها به‌جای آنکه به تولید داخلی و ایجاد ارزش افزوده کمک کنند، تنها به‌دنبال کسب سود از طریق معاملات سفته‌بازانه و فعالیت‌های غیرمولد هستند. در ایران بازارهای سفته‌بازانه‌ای مانند طلا، ارز، خودرو و املاک به‌عنوان رقبای جدی بخش تولید شناخته می‌شوند.

اقتصاد رانتی ایران باعث شده سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های نامولد و غیرشفاف، سود بیشتری از فعالیت‌های تولیدی داشته باشد. به‌عنوان نمونه، سفته‌بازی در بازار املاک و ارز با کمترین تلاش و ریسک و سودهای بالا برای سرمایه‌گذاران به همراه دارد. این در حالی است که فعالیت‌های تولیدی که نیاز به برنامه‌ریزی بلندمدت، تحقیق و توسعه و سرمایه‌گذاری قابل توجه دارند، اغلب به‌خاطر شرایط نامناسب کسب‌وکار و نبود حمایت‌های کافی سودآوری کمتری دارند.

راه‌حل‌هایی که در کشورها برای توسعه‌یافته‌تری با مقایله با این مسئله اتخاذ شده‌اند، شامل وضع مالیات‌های سنگین بر عایدی سرمایه و محدود کردن فعالیت‌های نامولد است. برای مثال در بسیاری از کشورهای اروپایی، معاملات املاک با مالیات‌های سنگین روبه‌رو هستند تا از تجمع سرمایه در این بخش جلوگیری و منابع مالی به سمت تولید هدایت شود.

■ **محیط کسب‌وکار نامطلوب و اقتصاد غیر رسمی**

محیط کسب‌وکار در ایران به دلیل وجود موانع ساختاری و بوروکراتیک، یکی از چالش‌های بزرگ تولید است. قوانین پیچیده، روندهای طولانی مدت اداری و نبود شفافیت در اجرای قوانین باعث شده بسیاری از فعالان اقتصادی به سمت اقتصاد غیر رسمی و زیرزمینی بروند. این اقتصاد غیر رسمی نشان‌دهنده ضعف ساختاری در محیط کسب‌وکار رسمی است که به‌طور مستقیم بر کاهش سرمایه‌گذاری و تولید تأثیر می‌گذارد.

مطالعات نشان می‌دهد محیط کسب‌وکار نامطلوب باعث شده بسیاری از کارآفرینان و سرمایه‌گذاران از راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید یا توسعه بنگاه‌های موجود منصرف شوند. این مسئله، به‌ویژه در بخش‌های تولیدی که نیازمند مجوز و پروانه‌های متعدد است، بسیار شایع است.

در نهایت موانع موجود در مسیر تولید و سرمایه‌گذاری در ایران، ریشه ساختارهای ناکارآمد و سیاست‌های نامنسجم دارند. برای رفع این موانع ضروری است دولت با تدوین راهبردهای توسعه صنعتی شفاف، کاهش انحصارات، جلوگیری از فعالیت‌های نامولد و بهبود محیط کسب‌وکار، شرایط را برای رونق تولید و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی فراهم کند.

پژوهشگر اقتصادی

آزادسازی واردات گوشی‌های همراه «آیفون» با سودبازرگانی۹۶درصدی که روز گذشته به تصویب هیئت دولت رسید، شاید نوعی دستاوردسازی برای دولت چهاردهم قلمداد شود، چراکه این روزها انتقادات بسیاری به عملکرد ضعیف دولت وفاق در ۱۰۰ روز نخست شروع به کارش می‌شود. کنشگران این سؤال را مطرح می‌کنند که آیا واردات کالای لوکس مانند گوشی آیفون در شرایط فعلی اقتصادی که دولت پزششکیان به بهانه کمبود منابع ارزی می‌خواهد بنزین را گران کند و ۳ میلیارد دلار از ارز ترجیحی واردات کالاهای اساسی را کاهش دهد، ضروری است؟ ضمن اینکه این مصوبه خلاف نظر رهبری در خصوص ممنوعیت واردات کالاهای لوکس امریکایی است که در سال ۱۳۹۹ به دولت دوازدهم تذکر داده شد. ■ ■ ■

رهبر انقلاب در شهریورماه ۱۳۹۹ در دیدار هیئت دولت دوازدهم فرمودند: «واردات بی‌رویه چیز خیلی خطرناک و مهمی است. گاهی اوقات این واردات، واردات لوکس است، یعنی هیچ نیازی به آن نیست. شنیده‌ام که برای واردات یک نوع گوشی لوکس امریکایی در سال ۹۸، حدود نیم میلیارد دلار –این‌جور گزارش شد به ما– مصرف شده است! البته بخش خصوصی این کار را می‌کند، منتها باید دولت جلوی این‌را بگیرد.» پس از دستور رهبر انقلاب، دولت وقت جلوی رجیست شدن گوشی‌های آیفون گرافیمت را گرفت و این ممنوعیت سبب کاهش فشار به بازار ارز شد، تا زمانی که دولت سیزدهم روی کار آمد و از ابتدای پاییز ۱۴۰۱ واردات آیفون ۱۴ به بالا به شکل تجاری و مسافری به کشور ممنوع شد. این تصمیم باعث شد قیمت آیفون ۱۳ به دلیل داشتن رجیستری و گارانتی از آیفون ۱۴ و ۱۵ قاچاق گران‌تر شود و عده‌ای ترجیح دهند با پول کمتر از آخرین تکنولوژی موجود استفاده کنند و در کنار آن با استفاده از یک موبایل ارزان قیمت سیم‌کارت خود را فعال کنند و با جدیدترین مدل آیفون به اینترنت یک موبایل ارزان متصل شوند و کارهای خود را پیش ببرند.

در این سال‌ها درباره علت ممنوعیت واردات کالاهای لوکس مثل اپل اینگونه توضیح داده شد: در شرایطی که درگیر جنگ اقتصادی و کمبود منابع ارزی هستیم و برای تأمین ارز مورد نیاز کالاهای اساسی و دارو

خوبی در درمان‌های هدفمند دارویی و تشخیص بیماری‌ها.

داروسازی با استفاده از نانوذرات می‌تواند دقت و اثربخشی درمان را افزایش دهد و عوارض جانبی آن را کاهش دهد. همچنین، این فناوری در توسعه تجهیزات پزشکی و ایمپلنت‌های پیشرفته نقشی کلیدی ایفا می‌کند. در صنعت انرژی، فناوری نانو به توسعه سلول‌های خورشیدی کارآمدتر و باتری‌های با ظرفیت بالاتر منجر شده‌است. این بهینه‌سازی‌ها می‌توانند نقش مهمی در افزایش بهره‌وری انرژی‌های تجدیدپذیر و کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی داشته باشند.

کشاورزی نیز از مزایای این فناوری بی‌ بهره نمانده‌است؛ استفاده از نانو کودها و نانوفیلتراسیون می‌تواند بهبود بهره‌وری و کیفیت محصولات کشاورزی را به همراه داشته‌باشد. مصرف آب و منابع طبیعی را کاهش دهد. از مهم‌ترین مزایای فناوری نانو می‌توان به استحکام، قیمت پایین، دقت و کارایی بالا اشاره کرد. با وجود پتانسیل بالا، اجرای فناوری نانو با چالش‌هایی همچون نیاز به سرمایه‌گذاری مناسب و توسعه زیرساخت‌های علمی و حرفه‌ای مواجه است. با این حال، تأثیرات مثبت این فناوری بر بهبود کیفیت زندگی و حفظ محیط‌زیست، اهمیت آن را دوچندان می‌کند و می‌تواند زمینه‌ساز تحولات گسترده‌ای در آینده نزدیک باشد.

■ **سهم ایران از یکک اقتصادی نانو**

نانو به‌عنوان یک فناوری نوین در شرایطی در ایران رشد کرد که در ابتدا تنها کمتر از ۱۰ استاد دانشگاه با آن آشنایی داشتند، اما در حال حاضر، جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر توان و اراده متخصصان داخلی در جایگاه ششم دنیا و جایگاه اول خاورمیانه به لحاظ تولید علم نانو قرار دارد و درآمد سالانه حاصل از آن ۸۹۰/۶۱۸ میلیارد ریال است که ۹/۲ درصد معادل ۱۴۵ میلیون دلار از صادرات محصولات آن به ۴۹ کشور دنیا برای ایران ارزآوری دارد. عمده مقاصد صادراتی کشور را در چهار سال اخیر عراق با ۳۳/۵، سوریه با ۲۰ و هند و چین به ترتیب با ۱۴/۹ و ۱۰/۴ میلیون دلار تشکیل داده‌اند. به‌رغم شرایط سخت اقتصادی کشور، حوزه فناوری نانو با رشد میانگین سالانه بیش از ۱۵۰ درصدی مواجه بوده به‌طوری‌که حجم فروش محصولات نانوی تولید شده توسط شرکت‌های ایرانی از ۴۸۷/۴۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ به ۸۹۰/۶۱۸ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۲ رسیده‌است. از جمله کاربردهای فناوری نانو در کشور می‌توان به تولید و معرفی انواع و اقسام محصولات از جمله: محصولات خانگی نانو، خودرو نانو، منسوجات نانو، محصولات آرایشی و بهداشتی، محصولات کشاورزی، محصولات ساختمانی و دارویی از سوی شرکت‌های نانویی فعال اشاره کرد، بنابراین برای بخش اقتصاد و ثروت‌آفرینی، آمار نشان می‌دهد که ایران در سال‌های اخیر در شمار کشورهای فعال و پویای بازار نانو به‌حساب می‌آید. طبق آمار در سال ۲۰۲۳ میلادی، ۱۱ هزار و ۱۷۹ مقاله مرتبط

وزیر ارتباطات مدعی حل مشکل رجیستری گوشی‌های آیفون شد

ارز برای کالاهای اساسی کم، برای آیفون کافی!

با اعمال تعرفه ۹۶ درصدی برای واردات گوشی‌های آیفون، سود تولید و فروش آن سهم شرکت اپل است!

دولت پزششکیان که به بهانه کمبود منابع ارزی می‌خواهد بنزین را گران کند و ۳ میلیارد دلار از ارز ترجیحی واردات کالاهای اساسی را کاهش دهد که به گران‌ی گوشت، مرغ، لبنیات، روغن و سایر ارزاق عمومی خواهد انجامید، نباید تصمیماتی اتخاذ کند که سبب افزایش مصارف ارزی کشور، آن هم برای واردات کالاهای لوکسی شود که قشر محدودی از جامعه متقاضی آن هستند

برخی در فضای مجازی تعرفه ۹۶ درصدی واردات را به شوخی گرفتند و اعلام کردند در واقع یک آیفون برای خودتان می‌خرید و یکی هم برای دولت.

■ **ذی‌نفعان باید موافقت خود را اعلام کنند**

مصوبه دیروز دولت شبیه مصوبه واردات خودرویی بود که در دولت قبل به تصویب رسید، اما با تعرفه ۹۶ تا ۹۸ درصدی عملاً واردات خودرو به دستان‌آزاد کمبود ارز افتاد. موضوع واردات گوشی آیفون از سوی دولت به نظر می‌رسد به نوعی دستاوردسازی برای دولت وفاق است، زیرا این روزها برخی از عملکرد ضعیف دولت در ۱۰۰ روز نخست شروع به کارش انتقاد کرده و دولت را زیر سؤال برده‌اند. در این خصوص دبیر کنگره موبایل ایران در واکنش به خبر آزادسازی واردات گوشی‌های آیفون گفت: اجرای این مصوبه ذی‌نفعان دیگری از جمله ستاد مقابله با قاچاق کالا و ارز، بانک مرکزی و غیره را دارد که باید موافقت خود را با آن اعلام کنند.

محمدرضا علیان در گفت‌وگو با ایسنا تصریح کرد: به نظر می‌رسد کاری شبیه به واردات خودروهای دست دوم صورت گرفته، اما برای اجرای آن هنوز باید منتظر باشیم. این نکته را در نظر گرفت که با تعیین قیمت به‌صلاای ۴۰ درصد، رفع ممنوعیت فایده‌ای ندارد و خرید کالای قاچاق به‌صرفه‌تر است. همین حلال هم خیلی از مصرف‌کنندگان با روش‌هایی که می‌دانند از موبایل آیفون استفاده می‌کنند. در مجموع این مصوبه اتفاق خوبی است، اما باید منتظر مدل اجرای آن باشیم.

یک کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان»:

مردم باید خواب وام گرفتن را ببینند!

باروی کار آمدن تیم جدید وزارت اقتصاد بی‌عدالتی پرداخت تسهیلات خرد به مردم بازگشته است. بی‌قانونی شبکه بانکی در وضعیت فعلی در زمان دولت جدید و با روی کار آمدن وزارت اقتصاد دولت چهاردهم ایران تشدید شده است و حالا نه تنها صف وام ازدواج مورد نیاز جوانان طولانی‌تر شده، بلکه وام فرزندآوری تقریباً پرداخت نمی‌شود و اصلاحوام ساخت مسکن جلو‌ترفته و وضعیت به نحوی است که مردم نسبت به اخذ وام خرد تقریباً ناامید شده‌اند. بانک‌ها نیز در این وضعیت مونور خلق پول را بدون توقف و به شکل غیرمولد روشن کرده‌اند و با حمایت تیم جدید وزارت اقتصاد و بانک مرکزی به این رویکرد ادامه می‌دهند و در پرداخت تسهیلات خرد نیز شاهد بیشترین مانع‌تراشی از طرف سیستم بانکی هستیم. ■ ■ ■

ارسلان محمدی، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان» رابطه با مسیر جدید بانکی کشور در دولت چهاردهم را روی کار آمدن تیم جدید اقتصادی با محوریت وزیر اقتصادی و تیم معاونین بانکی وی گفت: یکی از مشکلات بزرگ اقتصاد ایران در دولت چهاردهم، بازگشت رانت خلق پول غیرمولد برای اشخاص خاص است. دولت سیزدهم اقدامات متعددی در زمینه اصلاح روند وام‌دهی شبکه بانکی با اصلاح روند تخصیص وام‌های بانکی و افزایش سهم مردم در اخذ تسهیلات شبکه بانکی انجام شد. طیف وسیعی از وام‌های خرد نظیر وام ساخت مسکن، وام ازدواج، وام فرزندآوری، وام اشتغال دستگاه‌های اجرایی، وام ودیعه مسکن و وام‌دهی با اعتبارسنجی جزو وام‌هایی بود که در دولت شهید رئیسی به اقتصاد اضافه شد، ولی در کمال تعجب هم‌اکنون شاهد بازگشت بی‌عدالتی در پرداخت تسهیلات و حمایت از اعطای وام‌های با کارمزد بسیار پایین به کارمندان بانک و اشخاص خاص هستیم که نشان از وضعیت بد پرداخت تسهیلات خرد دارد.

وی ادامه داد: همچنین صفوف طولانی وام ازدواج و توقف کامل وام‌های مختلف خرد مورد نیاز مردم به خوبی مشخص‌کننده این وضعیت بد است. همچنین قانون گریز و سرپیچی از اجرای قانون نیز از سوی بانک‌ها پیدای می‌کند و مردم را از دریافت کوچک‌ترین وام ناامید و مستأصل کرده است.

این کارشناس اقتصادی با اشاره به ردپای مشخص و واضح ذبح تسهیلات خرد در اولین لایحه بودجه دولت چهاردهم گفت: از حذف تمامی وام‌های خرد حمایتی مورد نیاز مردم با محوریت تیم بانکی وزارت اقتصاد دولت چهاردهم دیده می‌شود که سبب شده یکی از ناقص‌ترین متن احکام در بودجه سال جاری مربوط به تبصره تسهیلات بانکی باشد که در آن هیچ چیزی مشخص نشده و همه چیز به تیم اقتصادی دولت سپرده شده است و هیچ چشم‌انداز مثبتی از پرداخت تسهیلات خرد وجود ندارد.

در پی انتشار این خبر برخی از صاحب‌نظران با انتقاد از این مصوبه دولت در گفت‌وگو با رسانه‌ها گفتند: حتی اگر دستور رهبری هم نبود، دولت پزششکیان که به بهانه کمبود منابع ارزی می‌خواهد بنزین را گران کند و ۳ میلیارد دلار از ارز ترجیحی واردات کالاهای اساسی را کاهش دهد که به گران‌ی گوشت، مرغ، لبنیات، روغن و سایر ارزاق عمومی خواهد انجامید، نباید تصمیماتی اتخاذ کند که سبب افزایش مصارف ارزی کشور، آن هم برای واردات کالاهای لوکسی شود علاوه بر این روز گذشته با انتشار این خبر در کمتر از دو ساعت، قیمت آیفون ۱۶ پرومکس که ۹۳ میلیون تومان بود با ۸ میلیون تومان افزایش به ۱۰۱ میلیون تومان رسید. ضمن اینکه با توجه به لایحه بودجه سال آینده، تعرفه گرما کی ۹۶ درصدی این گوشی‌ها به ۱۱۱ تا ۱۲۶ درصدافزایش خواهد یافت. همچنین

یک تیر و دو نشان اقتصاد نانو برای ایران؛ هم رشد اقتصاد، هم پیشتازی علمی

تحلیل اقتصادی فناوری نانو در عرصه تولید و تجارت

با فناوری نانو توسط محققان ایرانی در WoS نمایه شده‌است که معادل ۴/۶ درصد از کل مقالات نانو منتشر شده در سال ۲۰۲۳ است. ایران با این سهم از انتشارات نانو، در رتبه پنجم جهان قرار گرفت. این جایگاه در حالی به دست آمده که ایران در سال ۲۰۰۰ میلادی، با انتشار هشت مقاله نانو در رده «پنجاه و هشت» جهان و «ششم» منطقه خاورمیانه قرار داشت. ایران در سال‌های بعد به طور مستمر یک‌رند صعودی را در انتشار علوم نانوفناوری گذراند، به‌طوری‌که متوسط درصد رشد سالانه مقالات نانوی ایران در این ۲۳ سال ۴۴/۹۴ درصد بوده‌است. تعداد مقالات نانوی ایران در سال ۲۰۲۳ به ۱۸/۹ درصد از کل تعداد علمی منتشر شده ایران در WoS را شامل می‌شود، در حالی که سهم مقالات نانو از کل مقالات جهان در سال ۲۰۲۳ میلادی ۸/۹ درصد بوده‌است.

توسعه این تکنولوژی در کشور است و اهداف خاصی از جمله افزایش ظرفیت‌های نوآمندی‌های صنعتی و تحقیقاتی، جذب سرمایه‌گذار، اشتغال‌زایی بیشتر را دنبال می‌کند. لازم به ذکر است سیزدهمین نمایشگاه فناوری نانو (Iran nano ۲۰۲۴) در ۱۳ آبان‌ماه‌ه سال ۱۴۰۳ برگزار خواهد‌شد. این رویداد معتبر را می‌توان از مهم‌ترین رویدادهای سالانه در حوزه نانو برای پیشرفت این صنعت به شمار آورد. برگزاری چنین رویدادهایی می‌تواند به تبادل ایده‌ها و افزایش سهم این فناوری در اقتصاد کشور باشد.

فناوری نانو می‌تواند نقش کلیدی در رشد اقتصادی و حفظ محیط‌زیست در آینده ایفا کند. ایران با سرمایه‌گذاری جدی در فناوری نانو، گام‌های بلندی در جهت توسعه این فناوری برداشته‌است. این دستاوردها نه‌تنها جایگاه علمی کشور را ارتقا داده، بلکه پتانسیل بالایی برای ایجاد ارزش‌افزوده و رفع چالش‌های مختلف از جمله انرژی و محیط‌زیست و توسعه اقتصاد پایدار فراهم کرده‌است. با ادامه این روند و حمایت بیشتر از نخبگان و شرکت‌های دانش‌بنیان، می‌توان انتظار داشت که ایران به یکی از قطب‌های مهم تولید و صادرات فناوری نانو در جهان تبدیل شود. وسعت استفاده و بهره‌گیری از فناوری نانو در صنایع مختلف اجتناب‌ناپذیر است و به همین دلیل کسب‌وکارهای کوچک و بزرگ زیادی هستند که از پتانسیل نانوفناوری برای حل مشکلات و توسعه محصولات در همه صنایع به‌خوبی استفاده می‌کنند. پروژه‌های مختلف تحقیقاتی در این حوزه نیز به بار نشست‌است و نتایج بسیار مطلوبی را برای مشتریان خود به همراه دارند، اما در حال حاضر شناخته شده نیستند. نیاز به ورود به بازار و تجاری‌سازی و همچنین جذب سرمایه‌گذار دارند که همکاری بیشتر مسئولان را در این حوزه می‌طلبد.

پژوهشگر اقتصادی